

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 14/00702-2
Saksbehandler Grete Vidar

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Komité for tjenesteutvikling 2011 - 2015	04.03.2014	8/14
2 Bystyret	20.03.2014	4/14

Høringsuttalelse - reservasjonsordning for fastleger

Saken er fremmet etter prinsippet om fullført saksbehandling.
Følgende har vært medsaksbehandlere:

Vedlegg:

Høring – reservasjonsordning for fastleger

Sammendrag:

Høringsforslaget forsøker å forene hensynet til pasientens rettigheter i abortloven med enkelte fastlegers samvittighetskvaler i forbindelse med aborthenvvisning. Høringsforslaget legger opp til en rekke ordninger for å sikre abortsøkende kvinners rettigheter, samtidig som fastleger får en mulighet til å reservere seg mot å henvise til abort. Rådmannen anbefaler at Sarpsborg kommune ikke støtter forslaget om reservasjonsrett, av hensyn til innbyggernes rettigheter.

Utredning:

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår endringer i helse- og omsorgstjenesteloven, og pasient- og brukerrettighetsloven og endring i medfølgende forskrifter (fastlegeforskriften og forskrift om pasient- og brukerrettigheter).

Kommunen får med dette forslaget adgang til å inngå avtale med fastleger som av samvittighetsgrunner ønsker å reservere seg mot å henvise kvinner til abort.

Gjeldende rett

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 18 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 9 gir rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Disse konvensjonene gjelder som norsk lov og det er disse bestemmelsene som er bakgrunnen for forslaget om reservasjonsrett av samvittighetsgrunner.

Lov om svangerskapsavbrudd slår i paragraf § 2 fast at dersom svangerskap fører til alvorlige vansker for en kvinne, skal hun tilbys informasjon og veiledning om den bistand samfunnet kan tilby henne- Videre har hun krav på råd for selv å treffe det endelige valg.

Såfremt et svangerskapsavbrudd kan gjennomføres innen utgangen av tolvte svangerskapsuke, tar kvinnen selv den endelige avgjørelsen. Begjæring om svangerskapsavbrudd skal fremsettes for en lege eller en nemd (etter tolvte svangerskapsuke). For gravide under 16 år skal foreldrene som hovedregel få mulighet til å uttale seg dersom ikke særlige grunner taler mot dette.

Helsepersonell i spesialisthelsetjenesten kan reservere seg mot å delta i selve inngrepet, men retten til fritak gjelder ikke mottak, journalskriving og for- og etterbehandling i forbindelse med inngrepet.

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og fastlegeforskriften slår fast at personer bosatt i Norge skal få nødvendige allmennlegetjenester av god kvalitet, og en fast allmennlege å forholde seg til. Kommunen skal sørge for at et tilstrekkelig antall fastleger deltar i ordningen, og at det er tilstrekkelig antall ledige plasser på fastlegenes liste til at innbyggerne kan bytte fastlege inntil to ganger årlig. Ved fylte 16 år velger barnet selv fastlege.

Ifølge fastlegeforskriften § 10 skal fastlegene dekke alle allmennlegeoppgaver innen somatikk, psykisk helse og rus for innbyggere på listen dersom ikke annet er presisert i lov eller forskrift.

Situasjonen i Sarpsborg

Sarpsborg kommune har avtale med 45 fastleger. Ingen av fastlegene har tatt opp behov for reservasjon i abortspørsmål med helsesjefen, og det har ikke kommet klager til kommunen fra kvinner som ikke har fått hjelp ved ønske om abort.

I tillegg til fastlegeordningen har Sarpsborg kommune Helsestasjon for ungdom opp til 23 år. Denne er bemannet med lege 2 dager i uken, til sammen 8 timer.

Det er skolehelsetjeneste ved ungdomskolene og de videregående skolene, men skolelegene har små stillinger og lite nærvær ute på skolene. Helsesøstre og annet personell henviser til fastlege, skolelege eller lege ved Helsestasjonen for ungdom ved behov.

Rådmannens vurderinger

Forslaget gir fastlegene en mulighet, ikke en rett til å reservere seg mot henvisning av kvinner til abort. Forslaget forutsetter at fastlegen da har inngått skriftlig avtale med en kollega som forplikter seg til å tilby kvinnen time neste virkedag. Fastlege som reserverer seg, skal gjøre innbyggere på sin liste oppmerksom på reservasjonen, og også gjøre kvinner som ønsker abort oppmerksom på at de kan henvende seg direkte til sykehus med sin begjæring. Pasienter som på grunn av reservasjon ønsker å bytte fastlege, får utvidet rett til dette. Det foreslås at jenter mellom 14 og 16 år selv skal kunne bestemme om de ønsker en fastlege som har reservert seg mot å henvise til abort. Slik sett inneholder forslaget flere momenter for å forsikre seg om at kvinner som ønsker abort skal få den hjelpen de trenger i henhold til sine rettigheter i abortloven.

For mange innbyggere er ikke valg av fastlege resultat av et aktivt valg. Dersom ikke fastlege velges aktivt, plasseres barn på samme liste som den eller de som har foreldreansvaret.

Mange har fastlege felles for hele familien. Ved tilflytting til ny kommune plasseres nye innbyggere på lister med ledige plasser dersom ikke vedkommende pasient tar et aktivt valg. Nyere forskning ved Universitet i Tromsø viser at bytte av fastlege skjer oftest fordi fastlegen flytter eller slutter eller at pasienten flytter, og i mindre grad fordi en pasient er direkte misfornøyd med sin fastlege.

Kvinner planlegger ikke å komme i en situasjon der graviditet oppleves som vanskelig. I en slik situasjon kan det være spesielt uheldig at hun ikke kan få råd, veiledning og hjelp hos den fastlegen som hun trolig kjenner fra tidligere og som ofte vil være den hun først henvender seg til. Selv om en har ordninger som skal sørge for at hun blir ivaretatt av en annen lege neste virkedag, kan dette oppleves som en avvising i en sårbar situasjon.

For å unngå problemer med fastlegers reservasjon, kan kommunen unnlate å inngå fastlegeavtale med leger som påberoper seg muligheten for reservasjon. Rådmannen anser at det på dette området bør være like regler over hele landet, og at det ikke bør være opp til den enkelte kommune å avgjøre om leger skal ha en slik reservasjonsrett.

Økonomiske konsekvenser:

Ingen økonomiske konsekvenser

Rådmannens innstilling:

Sarpsborg kommune støtter ikke forslaget om en reservasjonsmulighet for fastleger. Det vises til begrunnelsen i saksframlegget.

Behandling i Komité for tjenesteutvikling 2011 - 2015 04.03.2014

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Ann-Karin Aarvik (KRF), Fredrik Bjørnebekk (AP), Julia Brännström (FRP), Kristine Gustavsén (SV), Line Bunes Olsen (AP)

Representanten Ann-Karin Aarvik (KRF) fremmet på vegne av KRF, H og FRP følgende forslag til innstilling:

Sarpsborg kommune vil påpeke følgende:

1. Pasienters rettigheter ut fra norsk lov skal ivaretas av alle deler av helsetjenesten. Samvittighetsaspekter for helsepersonell i spørsmål knyttet til etiske refleksjoner om liv og død, må likevel anerkjennes og så langt som mulig tas hensyn til.
2. Det er grunnleggende viktig for et demokratisk flertall også å anerkjenne at et mindretall kan ha legitime samvittighetsutfordringer i spørsmål flertallet ikke anser som problematisk.
3. Det er allment anerkjent at helsepersonell kan reservere seg mot å delta i abortinngrep. En tilsvarende mulighet bør også finnes for fastleger i spørsmålet om å henvise til abortinngrep og i andre spørsmål som handler om liv og død.
4. En slik reservasjonsmulighet bør hjemles i lov eller forskrift, og ikke overlates til kommunene.
5. Det bør fremdeles være en forutsetning at det finnes tilstrekkelig antall andre leger i rimelig nærhet som kan ivareta disse oppgavene.
6. Avveininger om det siste vil måtte fortas av kommunen, men på en slik måte at et eventuelt avslag på mulighet for reservasjon må begrunnes, for eksempel i at det er få leger i kommunen, at flere allerede har reservert seg etc.
7. Det understrekes at kommunens holdning i denne saken utelukkende handler om muligheten til reservasjon og ikke om abortlovgivningen.

Votering

Rådmannens innstilling ble satt opp mot forslag fra KRF, H og FRP

Rådmannens innstilling ble vedtatt med seks mot fire stemmer (mindretallet FRP2, H1, KRF1)

Innstilling fra Komité for tjenesteutvikling

Sarpsborg kommune støtter ikke forslaget om en reservasjonsmulighet for fastleger. Det vises til begrunnelsen i saksframlegget.

Behandling i bystyret 20.03.2014

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Ann-Karin Aarvik (KRF), Per Ole Andersrød (SV), Fredrik Bjørnebekk (AP), Julia Brännström (FRP), Erik Due (PP), Ståle Solberg (KRF), Ann-Hege Indrevoll (H), Sofie Tømmerås Lyshagen (AP), Stig Hansen (AP), Svein Larsen (AP), Line Bunes Olsen (AP)

Representanten Ann-Karin Aarvik (KRF) fremmet på vegne av Kristelig Folkeparti følgende forslag:

Sarpsborg kommune vil påpeke følgende:

1. Pasienters rettigheter ut fra norsk lov skal ivaretas av alle deler av helsetjenesten. Samvittighetsaspekter for helsepersonell i spørsmål knyttet til etiske refleksjoner om liv og død, må likevel anerkjennes og så langt som mulig tas hensyn til.

2. Det er grunnleggende viktig for et demokratisk flertall også å anerkjenne at et mindretall kan ha legitime samvittighetsutfordringer i spørsmål flertallet ikke anser som problematisk.
3. Det er allment anerkjent at helsepersonell kan reservere seg mot å delta i abortinngrep. En tilsvarende mulighet bør også finnes for fastleger i spørsmålet om å henvise til abortinngrep og i andre spørsmål som handler om liv og død.
4. En slik reservasjonsmulighet bør hjemles i lov eller forskrift, og ikke overlates til kommunene.
5. Det bør fremdeles være en forutsetning at det finnes tilstrekkelig antall andre leger i rimelig nærhet som kan ivareta disse oppgavene.
6. Avveininger om det siste vil måtte fortas av kommunen, men på en slik måte at et eventuelt avslag på mulighet for reservasjon må begrunnes, for eksempel i at det er få leger i kommunen, at flere allerede har reservert seg etc.
7. Det understrekes at kommunens holdning i denne saken utelukkende handler om muligheten til reservasjon og ikke om abortlovgivningen.

Votering

Innstillingen fra komité for tjenesteutvikling ble satt opp mot forslaget fra Kristelig Folkeparti. Innstillingen fra komité for tjenesteutvikling ble vedtatt med 30 mot 13 stemmer. (Mindretallet KRF 3, H 4, FRP 6)

Bystyrets vedtak

Sarpsborg kommune støtter ikke forslaget om en reservasjonsmulighet for fastleger. Det vises til begrunnelsen i saksframlegget.

RETT UTSKRIFT

Dato 21. mars 2014

Hilde Øisang

Formannskapssekretær

Saken oversendes saksbehandler for ekspedering / oppfølging.